

BASEL II Kriterlerinin KOBİ'lere Etkileri ve Bu Süreçte KOBİ'lere Sunulabilecek Çözüm Önerileri

Yrd. Doç. Dr. Emine Şule AYDENİZ
Yeditepe Üniversitesi, İİBF

Özet

Bu çalışmanın amacı, 01.01.2008 tarihinde Türkiye'de uygulanması öngörülen Basel II kriterlerinin KOBİ'ler üzerine etkilerini incelemek, bu süreçte kriterlere nasıl uyum sağlanacağını belirlemektir. Böylece firmalar için sermaye maliyeti de hızla artmayacaktır. Bunun için KOBİ'lerde eşitlik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk, finansal veriler yanında derecelendirme konusunda firmanın iyi not almasını, ayrıca riski de düşük olacağı için düşük faizle kredi almasını sağlayacaktır. KOBİ'lerde yapısal değişimi gerçekleştirme ile birlikte kurumsal yönetimi ve risk yönetimini, firma kültürüne yerleştirerek rekabet avantajı ve uzun vadeli başarılı planlama gerçekleştirebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basel II kriterleri, derecelendirme, finansman teknikleri, KOBİ.

Abstract (The Influence From Basel II Criteria On Small And Medium Sized Enterprises (SME) And Application Of The Solution References During This Process)

A goal of the work is to analyze the effects that Basel II criteria, which is introduced most likely to 01.01.2008, on small and medium sized enterprises (KMU) and to represent successful integration of the criteria. Thus itself the capital costs will also substantially not increase Basel II criteria. Transparency, responsibility and justice lead apart from characteristic numbers to high soil quality with rating agency. High soil quality is called, low credit risk and low interest payments. With the change of the organisational structure, with the integration of Corporate Governance and risk management the enterprise receives large competition advantages and can long-term business planning carry out.

Key Words: Basel II criteria, rating, financing alternative, small and medium sized enterprises.

1. Giriş

01.01.2007 tarihinde AB ülkelerinde Basel II kriterleri uygulanmaya başlanmıştır. Avrupa'da birçok küçük ve orta ölçekli firmalarda Basel II kriterleri paniğe yol açmıştır. 01.01.2008 tarihinde de Basel II kriterleri, Türkiye'de uygulanması öngörülmektedir. Basel II, her ne kadar temel olarak bankaları ilgilendiren yeni bir düzeni ifade ediyorsa da bankalardan kredi alan büyük küçük tüm şirketler, Basel II'den etkilenecektir. Basel II, bankacılık sistemini düzenlemek için getirilen bir düzenlemeler bütünü, ancak sermaye yeterliliği ile ilgili, özellikle kredi riski ile ilgili düzenlemeler, şirketleri de ilgilendirmektedir. Çünkü şirketlere kullanılan

kredilerin maliyetlerini hesaplama yöntemleri de değişmiştir. KOBİ'lerde kredi riskinin yüksek olması, özellikle özsermaye yetersizliği sebebiyle KOBİ'ler için kredi maliyeti çok yüksek olacak veya banka, ilgili KOBİ'ye kredi vermeyecektir. KOBİ'lerin sermaye maliyeti hızla artacaktır. Bu süreçte KOBİ'lerin finansman imkanı da değişmekte ve KOBİ'ler de BASEL II kriterlerine uyum sağlamak durumunda kalmaktadır. Bu çalışmada Basel II kriterleri, KOBİ'lerin bu durumdan nasıl etkilenebileceği, bu süreç içerisinde bünyesinde neleri değiştirmesi gerektiği ve Basel II kriterlerine geçişte büyük sorunlarla karşılaşmaması için ilgili çözüm önerileri anlatılmıştır.

2. BASEL Kriterleri

2.1. Basel I ve Basel II

BIS (Bank for International Settlements) ülkelerin merkez bankalarının bir araya gelerek oluşturdukları uluslararası bir kuruluştur. Bankaların dünya çapında ortak standartlarda çalışmasını sağlamak üzere, 1974 yılında BIS bünyesinde “Basel Komitesi” oluşturulmuştur. Basel Komitesi tarafından 1988’de yayınlanan “Basel-1 Kriterleri” ile bankaların uymaları gereken çalışma kriterleri belirlenmiş ve bankaların krizlere karşı dayanıklılığını arttırmak üzere, banka sermayelerinin, riskli aktiflere oranının yüzde 8’den az olamayacağını ifade eden sermaye yeterlilik rasyosu getirilmiştir. Zamanla mali piyasaların, daha da gelişmesi ve işlemlerin karmaşıklaşması sonucu, Basel-1 kriterlerinin yetersiz kaldığı görülmüş ve yeni standartlar için çalışma başlatılmıştır. Böylece “Basel-II Kriterleri” ortaya çıkmıştır. Basel-II’nin, 01.01. 2007 yılından itibaren uygulamaya başlanmıştır (4).

Basel II, bankaların sermaye yeterliliği ile ilgili yeni oluşumu göstermektedir. Temel hedef ise uluslararası finansal sistemin istikrarını arttırmaktır. Basel II ile birlikte riskler, bankalarda daha titiz incelenecek ve bankalar, maruz kaldıkları riskleri değerlendirerek özsermaye yapılarını oluşturacaktır. Kredi için başvuran kurumun riski ne kadar yüksek ise özsermaye yapısı da o kadar güçlü olmak zorundadır. Bu durumda kredi almak için başvuracak olan firmaların kredibilitesi büyük rol oynamakta ve “Derecelendirme (Rating)” nin de önemi artmaktadır (1).

Basel-II ile, risk odaklı sermaye yönetimi, risk odaklı kredi fiyatlamasını beraberinde getirecektir. Risk odaklı kredi fiyatlaması doğal olarak KOBİ’lerin kullanacakları kredilerin miktarını/fiyatını olumlu/olumsuz etkileyecektir. Kullanılan kredinin türünden vadesine, teminatından firma derecelendirmesine kadar çeşitli kriterler, kredilerin fiyatına yansıtacaktır. Mevcut uygulamada kredi riski, ileri tekniklerle ölçülmeden belirlendiğinden, aynı firma hakkında bankalar arasında farklı değerlendirmeler yapılabilmekte, farklı kredi fiyatları ortaya çıkabilmekteydi

“çok riskli” veya “az riskli” olarak belirlenmekte ve buna göre fiyatlama yapılmaktadır (4).

Basel-II ile birlikte, riskin ölçümü iki ana unsura dayanmaktadır; kredi kullanıcının (firmanın) risk seviyesi ve kredi işleminin risk seviyesi. Kredi kullanıcının riski, firmanın finansal verileri (bilanço, gelir tablosu vb.) ile niteliksel faktörlerinin (yönetici ve ortakların geçmişi, yönetim ve organizasyon yapısı, ürün/hizmet gelişimi, ithalat-ihracat, pazar payı vb.) değerlendirilmesi sonucu tespit edilen “firma derecelendirme notu” ile ifade edilmektedir. Kredi işleminin riski ise, işlemin türü, teminat, vade, para birimi gibi unsurlar ile değerlendirilmektedir. Böylece kredi, “çok riskli” veya “az riskli” olarak belirlenmekte ve buna göre fiyatlama yapılmaktadır (5).

2.2. Basel II ve KOBİ’ler

Basel-II kriterlerinin uygulamaya başlanması ile firmanın ve kullanılacak kredinin risk seviyesi, doğrudan kredi maliyetini etkileyecektir. Kredi verilen firmanın derecelendirme notu düştükçe, banka hem daha çok risk alacak, hem karşılık olarak daha çok sermaye tutacak ve dolayısıyla daha çok kaynağını getiriden mahrum bırakacaktır. Bu durumda firmalara kullanılacak kredilerin maliyetleri artacaktır. Öte yandan, Türkiye’de yoğunlukla kullanılan müşteri çek ve senetleri ile ortak ve grup şirketi kefaletleri Basel II’de teminat kapsamına alınmamıştır. KOBİ’lerin finansman sorunlarının temelinde, özsermaye yapılarının zayıflığı yatmaktadır. Bağımsız derecelendirme kuruluşları ile bankalar tarafından derecelendirmeye tabi tutulacak olan KOBİ’lerin, değerlendirilecek olan özelliklerinin başında, sahip oldukları işletme sermayesi gelmektedir. Güçlü sermaye yapısına sahip KOBİ’lere verilecek kredilerin maliyetleri daha düşük olacaktır (4).

KOBİ’lerin zaman zaman farklı merciler için farklı mali raporlar (bilanço, gelir-gider tabloları vb) üretmeleri söz konusudur. KOBİ bilançolarının kredilendirmeye uygun olmaması (negatif sermaye, bilançodaki zarar), kayıt dışı işlemlerin

bulunması, KOBİ'lerin derecelendirme aşamasında yaşayacağı zorlukların başında gelmektedir. İyi yönetilen, iyi finanse edilmiş ve gerekli tüm bilgileri (finansal ve niteliksel) zamanında ve yeterli bir şekilde sunarak şeffaflığı sağlayabilen KOBİ'ler, potansiyel olarak en iyi dereceyi almak suretiyle, en iyi şartlarda kredilendirilme imkanına sahip olacaklardır (3).

3. Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri

3.1. Basel II Standartları'na Uygun KOBİ Olma Şartları

Türkiye'de günümüze kadar yapılan KOBİ tanımlarından farklı olarak, Basel II'de sermaye yeterliliğini belirlemek için kullanılan standart yöntemde SME (Small and Medium Sized Entities) sınıfının sınırları, firmaların yıllık toplam satış cirolarına göre belirlenmektedir. KOBİ; toplam cirosu 50 milyon Euro'yu geçmeyen firmalar olarak tanımlanmaktadır. KOBİ tanımına bağlı olarak "perakende-kurumsal" ayrımı çok önem kazanmakta olup bir bankadaki toplam kredisi (Nakit + Gayrinakit) 1 Milyon Euro'nun altında kalan KOBİ'ler "perakende portföy" içinde tanımlanmakta, ilgili bankadaki kredi miktarı 1 milyon Euro'nun üstünde olan KOBİ'ler ise "kurumsal portföy" içinde tanımlanmaktadır (3).

Mevcut durumda KOBİ olarak değerlendirilen bir firma, bütün özellikleri günümüz tanımına uygun olsa bile, çalıştığı banka Basel II'deki standart yöntemi uyguluyorsa kredilerinin toplam 1 milyon Euro'yu geçmesi halinde kurumsal portföy içerisinde değerlendirilerek kendisine dış derecelendirme kuruluşları tarafından verilen rating'ler bankaca esas alınacak ve derecelendirme sistemi nedeni ile artan kredi maliyetlerine maruz kalabilecektir. Bu durum, özellikle yüksek tutarlı kredi kullanan firmaları etkileyebilecektir. Bir başka bakış açısıyla bir firmanın kullandığı krediler nedeniyle bir bankada kurumsal, diğer bir bankada perakende portföyde değerlendirilmesi ve risk ağırlıklarının her iki bankada da farklı olması durumu standart yöntemde firmaların lehine bazı durumlar ortaya çıkarabilmektedir (1).

3.2. Kredilendirme ve Basel II Yaklaşımı

Bankalarda, kredilendirmede Basel II öncesi genel kabul görmüş "geleneksel" yaklaşımda amaç "iyi kredi" vermektir. Bu çerçevede her firma, piyasa konusunda tecrübeli uzmanlarca incelenir, istihbaratı yapılır, sonuçta iyi çıkan firmalara kredi tahsis edilir. Bu krediler güvence için teminat altına alınır ve geri ödemeler izlenir. Böyle bir yapının risk odaklı olmaması nedeni ile de fiyatlama bankanın maliyetinin üzerine bir kar payı koyması yoluyla yapılır. Ancak geleneksel yaklaşım çok önemli sakıncalar taşımaktadır (3):

- Kredilendirme uzman görüşleri ile yapıldığı için sonuçlar subjektif olmakta, bir uzmanca "kötü" bulunan firma diğer bir uzmanca "iyi" bulunabilmekte,
- Kredilendirme, taşınan risklerin sayısallaştırılmasına dayanmadığı için riskler fiyatlanamamakta ve riskleri yönetebilen iyi firmalar bunun avantajlarından yararlanamamakta,

Farklı bankaların farklı değerlendirme kriterleri bankacılık sektöründe ortak bir fiyatlamamanın oluşmasını engellemektedir.

Basel II ile birlikte "iyi kredi"nin subjektif yöntemlerle belirlenmesi sürecinden, kredinin çeşitli olduğunun belirlenmesi sürecine ve buna göre fiyatlama yapılmasına doğru bir geçiş yaşanmaya başlanmıştır. Yeni yaklaşımda "iyi" veya "kötü" kredi değil, "riskli" veya "az riskli" kredi vardır, bir kredinin riskli olması onun "kötü" olduğu anlamına gelmez, önemli olan kredinin riskinin iyi analiz edilmesi ve doğru fiyatlanmasıdır. Basel II çerçevesinde risklerin bankalarca daha iyi ölçülebilmemesinin, riske dayalı fiyatlamayı da beraberinde getirmesi beklenmektedir. Riske dayalı fiyatlama, bankanın fiyatı aldığı riske göre belirlenmesi, daha çok risk aldığı ürünleri daha pahalıya satarken, daha düşük riskli ürünleri daha ucuza satması olarak yorumlanabilir (5).

Daha geniş bir tanım olmakla birlikte KOBİ açısından kredi riski, firmaların kullandığı kredilerin bankalar üzerinde yarattığı risk olarak yorumlanabilir. Bu anlamda, riskliliğin ölçümü iki ana unsura

dayanmaktadır; kredi kullananın risklilik seviyesi ve kredi işleminin risklilik seviyesi. Kredi kullananın riski firma derecelendirme sistemi ile ölçülürken, işlemin riski ise işlem çeşidi, teminat, vade, para birimi gibi unsurlar ile değerlendirilmektedir. Basel II uygulamalarıyla birlikte, bankaların maruz oldukları riskleri daha iyi ölçmeleri bekleniyor. Bunun için, bankaların risk bazlı fiyatlamayı da hayata geçirecekleri öngörülüyor. Risk bazlı fiyatlama, bankanın daha çok risk aldığı ürünlerde ve düşük dereceli müşterilerde daha yüksek fiyatlama yapması olarak yorumlanabilir. Kredinin türü, vadesi, tutarı da risk bazlı fiyatlamayı etkileyen diğer unsurlar olarak karşımıza çıkıyor. Risk bazlı fiyatlamada zorlayıcı bir diğer unsur da, kullanılacak krediler için firmaların verecekleri teminatlar. Piyasa ağırlıklı olarak kullanılan teminatlar yerine, BASEL II çerçevesinde uygun bulunan teminatlar (Halihazırdaki gerçek müşteri çek ve senetleri ile ortak ve grup şirketi kefaletleri, BASEL II çerçevesinde teminat kapsamına alınmadı). Basel II'nin teminat olarak saydığı finansal enstrümanlar ise ülkemizde fazla gelişmemiştir (5).

3.3. Derecelendirme (Rating), KO Bİ'lerin Derecelendirilmesi ve Derecelendirme Notunun Etkisi

Derecelendirme, bir karnedir; kredi almak isteyen kurumun kredibilitesi değerlendirilmekte ve notlanmaktadır. Derecelendirme ile ilgili veriler açıklanmakta, bu

da sonuca göre firmanın imajını olumlu veya olumsuz etkilemektedir. Derecelendirmenin sonucu olumlu ise müşterinin, çalışanların ve ortak iş yaptıkları firmaların da ilgili kuruma olan bakış açıları da olumlu olmaktadır. Derecelendirmenin geçerlilik süresi 1 yıldır. Derecelendirme sonucu kredi almak isteyen firmanın notu yüksek ise düşük faiz oranı ile kredi alacaktır. Ancak aksi durum sözkonusu olursa faiz oranına ek riskini de ödemek zorundadır (4).

Derecelendirme, dışsal bir derecelendirme kuruluşu tarafından yapılmaktadır. Ancak Basel II ile birlikte bankalar, kendi derecelendirme sistemlerini kullanacaklardır (İçsel Derecelendirme). İçsel derecelendirme, kredi alma konusunda; dışsal derecelendirme ise sermaye piyasalarına girişte önemli rol oynamaktadır. Dışsal derecelendirmede firmanın durumu, not sistemine göre değerlendirilmektedir. Bunun maliyeti de oldukça yüksektir (20.000 € civarında). İçsel derecelendirmede ise bankanın oluşturduğu değerlendirme yöntemleri var ve derecelendirme yanında da firmanın, bankanın belirli taleplerini yerine getirme zorunluluğu vardır. Her bankanın derecelendirme kriterleri farklı ve müşteri odaklıdır. Bankaların derecelendirme işlemlerinde maliyetler, dışsal derecelendirmeye göre daha düşüktür. Tablo 1'de Fitch, Moody's ve Standart&Poor's gibi derecelendirme kuruluşların değerlendirme kriterleri gösterilmiştir (4).

Tablo 1: Fitch, Moody's ve Standart&Poor's gibi derecelendirme kuruluşların değerlendirme kriterleri

Fitch	Moody's	Standard&Poor's	Erläuterung
AAA	Aaa	AAA	Yüksek kredibilite, geri ödeme riski neredeyse yok
AA+	Aa1	AA+	Geri ödeme olasılığı yüksek, iflas riski düşük
AA	Aa	AA	
AA-	2Aa3	AA-	
A+	A1	A+	Geri ödeme olasılığı var; iflas riski henüz daha düşük
AA-	A2	AA-	
	A3		
BBB+	Baa1	BBB+	Iflas riski başgöstermekte (ekonomik değişimlere karşı koruma düşük)
BBB	Baa2	BBB	
BBB-	Baa3	BBB-	
BB+	Ba1	BB+	Geri ödeme olasılığı kısmen var, yüksek iflas riski

BB BB-	Ba2 Ba3	BB BB-	
B+ B B-	B1 B2 B3	B+ B B-	Gerı ödeme olasılıđı dűşűk, yűksek iflas riski
CCC CC	Caa (1-3) Ca	CCC CC	Yetersis kredibilite, çok yűksek iflas riski
SD/D	C	SD/D	Gerı ödeme olasılığı yok, iflas aşamasında

Tablo 2’de ise rating notunun, kredi faizlerini nasıl etkileyeceđini gűstermektedir.

Kurumsal firmaların risk ađırlıđı, tablo 3’de gűsterilmiřtir.

Firmalar, ařađıdaki önlemlere bařvurarak derecelendirme sonucunda notlarını yűkseltebilmekte (4):

- Kayıtların dűzenli tutulması, kayıtdışı faaliyetlere son verilmeli
- Bilanço ve kar/zarar tablosunun dűzenli hazırlanması
- Firmanın durumunu dipnotlarda ayrıntılı olarak açıklaması
- Yeni ortak, eski ortakların sermaye getirmesi veya risk sermayesi yoluyla özsermayeyi gűlendirmek
- Etkili finans ve risk planlaması
- şeffaflık

Firmalar, uygun koşullarda kredi alabilmek için şeffaf ve finansal verileri açık olmalıdır. Kısacası, firma ne kadar kurumsallaşırsa, derecelendirme sonucunda notu o kadar yűksek olur, bunun sonucunda da uygun koşullarda kredi alabilir.

4. Basel II Kriterlerine Geçiř Sűrecinde KOBİ’lerin Karřılařabileceđi Sorunlar ve özűm nerileri

4.1. KOBİ’lerin Karşılaşabileceği Sorunlar

KOBİ’lerin karřılařabileceđi sorunları, 3 ana bařlıkta toplamak műmkündür (5):

- 1) Finansman Sorunları
- 2) şeffaflık Sorunları
- 3) Risk Bazlı Fiyatlama ve Teminatlandırma

KOBİ’ler işletme faaliyetleri sırasında en çok finansman sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar. Bu finansman sorunlarının

temelinde KOBİ’lerin zsermaye yapılarının zayıflıđı yatmaktadır. Bađımsız derecelendirme kuruluřları ile bankalar tarafından derecelendirmeye tabi tutulacak olan KOBİ’lerin deđerlendirilecek olan özelliklerinin en bařında sahip olduđu iřletme sermayesi gelmektedir. Gűlű sermaye yapısına sahip KOBİ’lere verilen kredilerin maliyetleri diđer KOBİ’lere verilen kredilerle karřılařtırıldıđında daha dűřűk olacaktır. Bu yapı dođal olarak gűlű sermayeli KOBİ’lere avantaj sađlayacaktır.

Yařanan sermaye sorunlarıyla birlikte KOBİ’lerin yűneticilerinin finansman bilgilerinin yeterli olmaması ve bu konuda yetiřmiř elemanlar istihdam edilmemesi de sorunu derinleřtirmektedir. KOBİ’lerin hemen hepsinde sahip / yűneticiler teknik kűkenli olduđundan, finansman ve muhasebe konusunda çok az bilgiye sahiptirler. Bu tűr bilgileri, uzman kiřilerden sađlama imkanları da sınırlı olmaktadır.

Basel II’nin getirdiđi yeniliklerin bařında řeffaflık gelmektedir. řeffaflık bankalar ve KOBİ’ler arasında sađlıklı bir iřbirliđinin gerçekleřmesi için ön řart olarak gűrűlmektedir. řeffaflık gerek KOBİ gerekse kurumsal firmaların sađlıklı bir derecelendirme ve dolayısıyla verimli bir kredi sűreci yařayabilmesi için finansal ve niteliksel bilgilerden oluřan gerekli tűm bilgilerini bankalara ve bađımsız derecelendirme kuruluřlarına zamanında, gűvenilir ve yeterli bir řekilde sunmasını ngűrmektedir (2).

KOBİ’lerimizin zaman zaman farklı merciler için farklı mali raporlar (bilanço, gelir-gider tabloları vb) űretmeleri sűzkonusudur. KOBİ bilançolarının kredilendirmeye uygun olmaması (Negatif sermaye, bilançodaki zarar), kayıt dışı işlemlerin bulunması KOBİ’lerin derecelendirme

aşamasında yaşayacağı zorlukların başında gelmektedir. İyi yönetilen, iyi finanse edilmiş ve gerekli tüm bilgileri zamanında ve yeterli bir şekilde sunabilen KOBİ'ler potansiyel olarak en iyi dereceyi almak suretiyle en iyi şartlarda kredilendirilme imkanına sahip olacaklardır. KOBİ'ler şeffaflığı artırmak için daha fazla finansal bilgi ile daha kapsamlı niteliksel bilgilerini bankalara sunabilmelidirler. Basel II uygulamalarıyla birlikte bankaların maruz oldukları riskleri daha iyi ölçmeleri beklenmektedir. Bunun için bankaların Risk bazlı fiyatlama, bankanın daha çok risk aldığı ürünlerde ve düşük dereceli müşterilerde daha yüksek fiyatlama yapması olarak yorumlanabilir. Kredinin türü, vadesi, tutarı da risk bazlı fiyatlamayı etkileyen diğer unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (3).

Risk bazlı fiyatlamada zorlayıcı bir diğer unsur da kullanılacak krediler için firmaların verecekleri teminatlardır. Basel II kapsamında kabul edilmesi öngörülen teminatlar aşağıda belirtilmiştir (2)

- Nakit para
- Altın
- Ana endeksteği hisse senetleri
- Mevduat veya mevduat sertifikası
- Yatırım fonları
- Borçlanma senetleri – (ratingine göre)
- Borçlanma senetleri – (rating yoksa; likit ve bankalarca çıkartılmış)
- Ana endeks dışında, fakat düzenlenmiş piyasalarda işlem gören senetler
- Ana endeks dışında, fakat düzenlenmiş piyasalarda işlem gören senetleri de barındıran fonlar

Ayrıca Basel II uygulamaları kapsamında ticari emlak ipoteği karşılığı verilen kredilerin (fabrika, depo vb) teminat kapsamına alınması özel ve oldukça zorlayıcı şartlara bağlanmıştır. Diğer yandan teminatına ikamet amaçlı gayrimenkul ipoteği alınan kredilerin % 35 risk ağırlığıyla değerlendirilmesi planlanmaktadır. Kredi maliyetini etkileyecek anahtar faktörlerin başında KOBİ'lerin borçlu derecelendirme notu, bankaların içsel derecelendirme notu,

kullandıkları kredi türü ile bankalara sunacakları teminatların kalitesi gelmektedir. Bu uygulamanın en önemli fakat KOBİ'ler için zorlayıcı özelliklerinden biri herhangi bir KOBİ'nin bankaların benzer risk ölçümleri nedeniyle her bankadan aynı kredi fiyatını alması olacaktır (4).

4.2. Çözüm Önerileri

Türkiye ekonomisinde önemli yer tutan KOBİ'ler Avrupa Topluluğu'na giriş ve Basel II sürecinde, uluslararası rekabete hazır olmak zorundadırlar. Küçüklüklerinin kendilerine sağladığı esneklik ve uyum kabiliyetini en iyi şekilde değerlendirerek rekabet avantajı sağlayabilen işletmeler varlıklarını geliştirerek sürdürebilecektir. Bunu sağlayamayan işletmeler ise gittikçe büyüyen sorunlarla baş etmek zorunda kalacaklardır. Basel II ile birlikte bankalar kredi tahsis etmeden önce şirketlerin finansal performansı kadar yönetim performansı ile ilgilenenlerdir. Bağımsız derecelendirme kuruluşları ve bankalardan finansal performansları ve yönetim performansları yüksek olan KOBİ'ler daha iyi derecelendirme notları olarak daha düşük maliyetli kredi imkanına sahip olacaklardır. Böylece bankalar iyi yönetim uygulamalarına ve finansal performansa sahip KOBİ'lere daha avantajlı kredi ve finansman olanakları sunacaklardır. Kurumsal yönetim kalitesi yükseldikçe, finansman imkanı ve likidite artmakta ve sermaye maliyeti düşmektedir. İyi yönetilen şirketler krizlerde sermaye piyasasından dışlanmayacak, krizleri daha kolay atlatabilecektir (4).

Söz konusu kurumsal yönetimin temel kuralları arasında yer alan kavramlar KOBİ'lerin Basel II çerçevesinde öngörülen gelişimi ile paralellik arz etmektedir. Bu kavramlar (4):

Eşitlik: Tüm faaliyetlerde pay ve menfaat sahiplerine eşit davranılması.

Şeffaflık: Ticari sır dışında şirket ile ilgili finansal ve niteliksel bilgilerin, zamanında, doğru, eksiksiz ve tutarlı şekilde ilgili mercilere ve kamuoyuna duyurulması.

Hesap verebilirlik: Yönetimlerin pay sahiplerine/hissedarlara hesap verme zorunluluğu.

Sorumluluk: Şirket yönetiminin tüm faaliyetinin mevzuata, ana sözleşmeye ve şirket içi düzenlemelere uygunluğu ve bunun denetlenmesidir.

Basel II kriterlerine göre düşük kredi maliyeti ile borçlanabilmek için KOBİ'ler, aşağıdaki hususları gerçekleştirmektedir (4):

- Firmaların esas faaliyet konularında çalışması,
- Kayıt dışı ekonominin kayıt içine alınması,
- Faaliyetlerinden doğan risklerini kompanse (hedge) edecek finansal enstrümanların kullanılması,
- KOBİ'lerin Basel II'nin öngördüğü teminat yapısına uyum sağlaması: Firmaların düşük maliyetli kredi kullanmalarına imkan sağlayacaktır.
- KOBİ'lerin sermayelerini güçlendirmeleri: Bağımsız derecelendirme kuruluşlarından ve bankalardan alacakları derecelendirme notlarını yükselterek düşük maliyetli kredi olanakları sağlayacaktır.
- Uluslararası kabul görmüş standartlarda, güvenilir mali tabloların üretilmesi,
- Raporlama, veri tabanı konularında yeni teknolojik yatırımların tamamlanması,
- Kurumsal yönetim kültürünün en üst yöneticiden tüm çalışanlara kadar yerleştirilmesi,
- Risk yönetimi konusunda uzmanlaşmayı sağlamak üzere nitelikli insan kaynağına yatırım yapılması,
- Karar almada her türlü riskin dikkate alınmasını sağlayan bir sistemin kurulması: Basel II ile öngörülen değişimlerin KOBİ'lere olan etkilerinin bilinmesi, KOBİ'lerin geleceğe dönük alacakları karar ve uygulamaların daha sağlıklı sonuçlar vermesini sağlayacaktır.

4.3. Diğer Finansman Teknikleri

Orta vadede Basel II çerçevesinde zorlayıcı faktörler, KOBİ'ler için alternatif finansman kaynakları yaratmayı şimdiye

kadar olduğundan çok daha fazla önemli hale getirecektir. Bu bağlamda söz konusu alternatif kaynaklar, tablo 4'de gösterilmiştir.

Şu an için faktoring ve leasing gibi alternatif finansman metodları KOBİ'lerce yaygın olarak kullanılmaktadır. Bununla beraber pek çok KOBİ için dış yatırımcılarla tam veya kısmi ortaklıklar oluşturma en önemli yeni finansman kaynağını oluşturacaktır. Borsa üzerinde hisse senedi itfası ile finansman sağlama, kısmi büyüklüklerinden ve yürürlükte bulunan SPK mevzuatından dolayı pek çok KOBİ için henüz mümkün gözükmemektedir. Ortaklıklar oluşturmak ise, hemen hemen her tür KOBİ için uygundur. Tek önemli sorun bu işletmelerin kısmi de olsa, operatif işletme yönetimlerini ortaklarına açma zorunluluğunun olmasıdır. Doğal olarak bu tarz ortaklıkların yayılması ülkedeki kurumsal kültürle ve şirketleşme düzeyi ile yakından ilgilidir (5).

Diğer yandan 1991 yılında kurulan **Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş.** (KGF) de KOBİ'ler için alternatif finansman seçeneklerinden biri haline gelmiştir. KGF Türkiye'nin bütün bölgelerindeki KOBİ'lerin kendisiyle anlaşma yapmış bankalardan kullandığı her türlü nakdi ve gayrinakdi krediye verdiği garanti/kefaletlerle teminat sağlamaktadır. KGF uygulamasından KOBİ'ler ile esnaf ve sanatkarlar ve genç girişimciler faydalanabilmektedir (3).

Böylece KOBİ'lerin banka kredileri kullanırken yaşayacakları teminat problemi KGF garanti/kefaleti ile giderilmekte, bu sayede KOBİ'lerin de banka kredileri kullanma imkanı artmaktadır. Riskin paylaşımı ilkesine dayanan kredi garanti sistemi sayesinde daha geniş bir kesime, en düşük maliyetle, devamlı bir kredilendirme imkanı sağlanabilmektedir. Ayrıca KOBİ'lerin ihtiyacına göre, orta - uzun vadeli ve uygun koşullu kredi alabilmeleri kredi garantisi ile kolaylaşmaktadır. Tüm bu yeni finansman alternatiflerinin yanında klasik anlamda banka kredileri KOBİ olarak tanımlanan işletmeler için temel finansman yolu olmaya devam edecektir.

5. Sonuç

Basel II kriterleri, KOBİ'lerin yapısal olarak değişimlerini tamamladıkları takdirde, uygun koşullarda kredi alabileceklerini ifade etmektedir. Eşitlik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk, derecelendirme konusunda firmanın iyi not almasını, ayrıca riski de düşük olacağı için düşük faizle kredi almasını sağlamaktadır. KOBİ, faaliyetlerini kayıt içine alarak, muhasebe kayıtlarını ve raporlama sistemlerini düzenli yaparak bu süreci başarılı olarak tamamlamaktadır. Finans ve risk yönetimi konusunda da KOBİ'ler, uzman nitelikli eleman yetiştirerek kurumsal yapıya bürünmektedir. Günümüzde kalite anlayışı, sadece ürün kalitesinde değil, insan kalitesinde de yatmaktadır. Özellikle ihracat yapan KOBİ'ler için bu konular, yoğun uluslararası rekabet sebebiyle

uygulandığı takdirde başarılı olabilmektedir.

Kaynaklar

1) Balz, Ulrich; "Basel II: Bessere Chancen bei der Kreditvergabe durch Mitarbeiterkapitalbeteiligung"; Hrsg: Hardcover, Eyer; in: Erfolgs- und Kapitalbeteiligung im Unternehmen; Verlag Symposion; Düsseldorf 2002.

2) Knut, Gras; "Basel II und die Folgen für den Mittelstand"; <http://www.rwp.de/pdf/Basel%20II.pdf>

3) Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş.; www.kgf.com.tr

4) Sargon, Ali Ulvi; "Basel II Uygulamasının KOBİ'lere ve Bankacılık Sistemine Etkileri"; T. Halk Bankası; 1 Nisan 2005

5) TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ; "RİSK YÖNETİMİ VE BASEL II'NİN KOBİ'LERE ETKİLERİ"; Eylül 2004

6) www.QM-World.de.htm

Tablo 2: Rating Notunun Kredi Faizleri Üzerindeki Etkisi

ÖRNEKTİR!	
Rating Notu	Kredi Faiz Oranı
AAA	% 23,2
AA	% 24,3
A	% 24,4
BBB	% 26,0
BB	% 27,0
B	% 27,5
CCC	% 29,1
CC	% 33,0

Yukarıdaki tablo tamamen örnek rakamlarla rating notunun kredi faizini nasıl etkileyeceğini göstermektedir. Daha düşük rating'li firmalara verilen kredilerde risk daha fazla olacağı için firmanın rating notu düştükçe kredi faiz oranı artmaktadır. Firmalar, kredibilitelerindeki düşüşe bağlı olarak artan faiz yükleri ile karşı karşıya kalabileceklerdir.

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği; "Risk Yönetimi Ve Basel Iı'nin Kobi'lere Etkileri"; Eylül 2004.

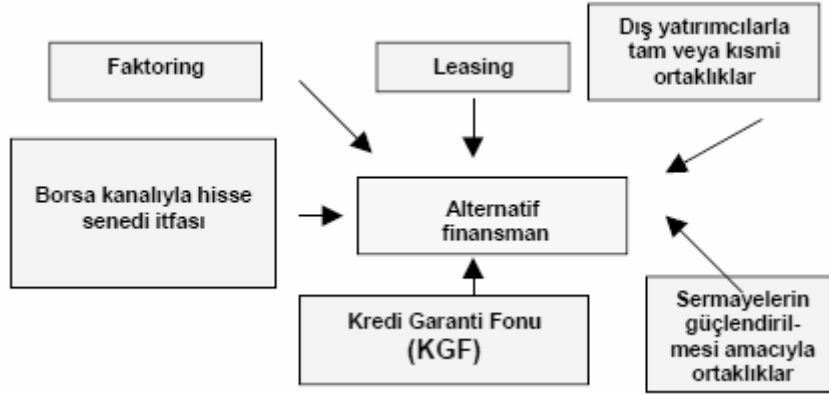

Tablo 3: Kurumsal Firmaların Risk Ağırlığı

KREDİ DEĞERLİLİĞİ	AAA/AA-	A+/A-	BBB+/BB-	BB-'NİN ALTI	DERECESİZ
RİSK AĞIRLIĞI	% 20	% 50	% 100	% 150	% 100

Kaynak: Ali Ulvi Sargon; *Basel II Uygulamasının KOBİ'lere ve Bankacılık Sistemine Etkileri*; T. Halk Bankası; 1 Nisan 2005.

Tablo 4: Alternatif Finansman İmkanları

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği; *"Risk Yönetimi ve BASEL II'nin KOBİ'lere Etkileri"*; Eylül 2004.

ÖNEMLİ DUYURU

Ocak 2008'den itibaren Dergi'ye yazı gönderenlerin, MUFAD'ın İş Bankası Osmanbey Şubesi 233888 numaralı banka hesabına 150 YTL bağışta bulunmaları gerekmektedir. 10 sayfayı geçen yazılar için bağış tutarı 200 YTL'dir. 15 sayfadan fazla yazı gönderilmemesi istenilmektedir.

Yayınlansın yayınlanmasın bu bağış tutarları tahsil olunur. Bağış tutarı ödenmemiş yazılar iade edilir.